

РЕШЕНИЕ

№ 1144

гр. Варна, 04.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ВАРНА, 31 СЪСТАВ, в публично заседание на дванадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Любомир Нинов

при участието на секретаря Анелия Ц. Н.а
като разгледа докладваното от Любомир Нинов Гражданско дело № 20233110111877 по описа за 2023 година

Ищецът В. С. твърди, че на 21.08.2021г. с ответника *** е сключил Договор за паричен заем Кредирект №***. По силата на договора ответното дружество се задължило да му предостави заем в размер на 600лв., а той се задължава да върне сумата в срок до 21.11.2022г., на 15 месечни вноски, при фиксиран годишен лихвен процент по кредита в размер на 40,05% и годишен процент на разходите /ГПР/ - 48,19% при обща сума за плащане в размер на 806,78лв. В чл.33 от договора са посочени параметрите на заема, като е посочено, че размера на първите четири вноски са 20,03лв., а на останалите единадесет - 66,06лв. В чл.6.1. от договор е предвидено задължение за заемателя, който в срок от три дни, считано от усвояването на заемната сума следва да предостави обезпечение, по начина и реда, и отговарящо на условията на чл.33, ал.1 от Общите условия към договора. При непредставяне на обезпечение по чл.6.1 от договора е предвидена неустойка в размер на 1008,22лв., която се начислява автоматично и се заплаща разсрочено, съгласно включения в Договора погасителен план. Предвид задължението предвидено в чл.6.1 от Договора, към Погасителния план, посочен в чл.4 от Договора е включена и неустойка, като размерът и падежа на всяка

погасителна вноска с включена неустойка е както следва: 1. на 21.09.2021г. - вноска в размер на 121лв., от които 20,03лв. лихва и 100,97лв. неустойка; 2. на 21.10.2021г. - вноска в размер на 121лв., от които 20,03лв. лихва и 100,97 лв. неустойка; 3. на 22.11.2021г. - вноска в размер на 121лв., от които 20,03лв. лихва и 100,97лв. неустойка; 4. на 21.12.2021г. - вноска в размер на 121 лв., от които 20,03лв. лихва и 100,97лв. неустойка; 5. на 21.01.2022г. - вноска в размер на 121 лв., от които 46,03лв. главница, 20,03 лв. лихва и 54,94 лв. неустойка; 6. на 21.02.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 47,57лв. главница, 18,49лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 7. на 21.03.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 49,16лв. главница, 16,90лв. лихва и 54,94 лв. неустойка; 8. на 21.04.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 50,80лв. главница, 15,26лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 9. на 23.05.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 52,50лв. главница, 13,56лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 10. на 21.06.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 54,25лв. главница, 11,81лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 11. на 21,07.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 56,06лв. главница, 10,00лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 12. на 22.08.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 57,93лв. главница, 8,13лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 13. на 21.09.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 59,86лв. главница, 6,20 лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 14. на 21.10.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 61,86лв. главница, 4,20лв. лихва и 54,94лв. неустойка; 15. на 21.11.2022г. - вноска в размер на 121лв., от които 63,98лв. главница, 2,08лв. лихва и 54,94лв. неустойка. Счита, че доколкото договорът от 21.08.2021г. е договор на свободно договаряне, съгласно чл.9 от ЗЗД, то неговото съдържание следва да не противоречи на добрите нрави. В конкретния случай му е вменено задължение да обезпечи задължението си по договора в тридневен срок от усвояването на сумата, като в противен случай дължи неустойка в размер на 1008,22лв. Счита, че по отношение на сключения договор за потребителски кредит следва да се прилагат правилата на Закон за потребителския кредит. В чл.6 от договора е предвидено ищеца да представи обезпечение под формата на банкова гаранция или поръчителство. В Гл.IV на ЗПК е уредено задължение на кредитора преди сключването на договора за кредит, да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на договора изобщо или в искания размер на заема. Така клаузата, съдържаща се в чл.6.2 във вр. с чл.6.1 от договора,

според която се дължи неустойка при непредставяне на обезпечение в тридневен срок от усвояване на заемната сума чрез банкова гаранция или поръчителство се намира в пряко противоречие с преследваната от закона цел и съответното задължение на потребителя. Претендираната неустойка в размер на 1008,22лв. предвижда задължение за ищеца за заплащане на обезщетение за непредставяне в срок на гаранция или поръчителство по заема. Такава уговорка се явява нищожна, поради противоречие с добрите нрави, доколкото излиза извън допустимите законови рамки, тъй като кредиторът по вече отпуснат заем получава имуществена облага от насрещната страна в определен размер без обаче да се престара от негова страна, респективно да е извършил допълнителни разходи по заема, което води до неоснователно обогатяване и нарушава принципа на справедливост. На практика такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. Съгласно чл.16 от ЗПК оценката на платежоспособността се извършва преди разрешаване отпускането на кредита, като едва след предоставяне на исканите обезпечения се сключва договора за кредит. Чрез цитираната клауза на длъжника се вменява задължение да осигури обезпечение на кредита си, след като той вече е отпуснат, като ако не го направи, дългът му нараства, т.е. опасността от свръхзадлъжнялост на длъжника се увеличава. Същевременно задължението за неустойка възникнало въз основа на задължение, което не е свързано пряко с претърпени от кредитора вреди, води до извода, че целта на регламентираната неустойка излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, т.е. същата противоречи на добрите нрави, което прави уговорката за дължимостта ѝ нищожна. С нея се постига и заобикаляне на закона, тъй като императивната разпоредба на чл.33, ал.1 ЗПК предвижда, че при забава се дължи само обезщетение в размер на законната лихва, а с процесната клауза се добавя още едно обезщетение за неизпълнението на едно акцесорно задължение - непредставено обезпечение, от което пряко обаче не произтичат вреди. Косвено вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка са, че вземането няма да бъде събрано. Така се стига до кумулирана неустойка за забава, компенсаторна неустойка и иск за реално изпълнение, което е недопустимо. Поради това счита, че

клаузата за неустойка, предвидена в чл.6.2 във вр. с чл.6.1 от договора е нищожна. Дължимата по договора неустойка не е съобразена с действащата към момента на сключване на договора правна уредба и в предвидените в ЗПК ограничения, както и с Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008г. относно договорите за потребителски кредити. От чл.8, параграф 1 от Директива 2008/48 става ясно, че преди сключването на договор за кредит кредиторът е длъжен да направи оценка на кредитоспособността на потребителя, като при необходимост това задължение може да включва да се направи справка в съответната база данни. На последно място, по този начин се заобикаля законът, тъй като императивната разпоредба на чл. 33, ал. 1 ЗПК предвижда, че при забава се дължи само обезщетение в размера на законната лихва, а с процесната клауза се добавя още едно обезщетение за неизпълнението на едно акцесорно задължение - недадено обезпечение - представяне на гаранция или поръчителство, от което пряко обаче не произтичат вреди. Косвено вредите, чието обезщетение се търси с тази неустойка са, че вземането няма да бъде събрано. На практика така се стига до кумулирана неустойка за забава, компенсаторна неустойка и иск за реално изпълнение, което е недопустимо. Счита, че има нарушение в посечения процент ГПР, който не съответства на действително приложения. Съгласно Директива 2008/48/ЕО нарушението на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК, водещо до недействителност по смисъла на чл.22 от ЗПК ще е налице не само, когато в договора изобщо не е посочен ГПР, но и когато формално е налице такова посочване, но това е направено по начин, който не е достатъчно пълен, точен и ясен и не позволява на потребителя да разбере реалното значение на посочените цифрови величини, както и когато формално е налице такова посочване, но посочения в Договора размер на ГПР не съответства на действително прилагания между страните. С други думи налице е недействителност на договора за кредит във всички случаи, когато потребителят е лишен от информация за действителния размер на приложимия ГПР. В чл.19, ал.4 от ЗПК е посочено, че максимално допустимия процент на разходите на годишна база по потребителските кредити следва да е в размер не по-висок от 5 пъти размера на законната лихва по просрочени задължения. Съгласно чл.19 ал.5 от ЗПК клаузи в договор, надвишаващи определените по ал.4, се считат за нищожни. Счита, че посочената в чл.6.2. във вр. с чл.6.1 от Договора неустойка в размер на

1008,22лв., не е включена в процента на разходите на годишна база, поради което ако я добави, то тя ще надхвърли размера предвиден в чл.19, ал.4 от ЗПК., което отново обуславя, че клаузата противоречи на закона и на осн. чл.26, ал.1 от ЗЗД е нищожна. Съгласно чл.21, ал.1 от ЗПК, всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна. Предвид гореизложеното счита, че е налице разминаване между посочения в Договора ГПР и действителния размер на ГПР, доколкото в него не са включени начислените суми за неустойка при непредставяне на обезпечение по чл. 6.1. от договора, което представлява една от хипотези на нарушение по чл.22 ЗПК, във вр. чл.11, ал.1, т.10 ЗПК, водеща до недействителност на договора. Съгласно чл.22 ЗПК, когато не са спазени изискванията на чл.10, ал.1, чл.11, ал.1, т.7 - 12 и 20 и ал.2 и чл.12, ал.1, т.7 - 9, договорът за потребителски кредит е недействителен. Съгласно чл.23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Предвид гореизложеното, счита, че не дължи заплащане на неустойка в размер на 1008,22лв. Към датата на подаване на исковата молба е изплатил изцяло задължението си по договора, като на 29.11.2021г. е заплатил сума в размер на 933лв., с които счита, че е погасил задължението си за главница в размер на 600лв., лихва в размер на 60,09лв. за периода 21.08.2021г. до 29.11.2021г. и 272,91лв. неустойка, начислена съгласно погасителния план за периода 21.08.2021г. до 29.11.2021г. счита, че от нищожността на клаузата за неустойка следва ответното дружество да възстанови сума в общ размер на 272,91лв., представляваща неустойка за непредставено обезпечение по заема, като заплатена без основание.

Моли съда да осъди ответното дружество да му заплати сумата в размер на 272,91лв., представляваща сбор от платени без основание недължими вноски за периода 21.08.2021г. до 29.11.2021г. за неустойка за непредставено обезпечение по заема, предвидено в чл.6 от Договор за паричен заем Кредирект №560575 от 21.08.2021г., ведно със законната лихва върху сумата от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане на вземането и да се присъдят сторените по делото съдебни разноски.

Ответната страна в срока по чл.131 от ГПК е подала отговор, в който сочи, че оспорва изцяло претенцията, като неоснователна и недоказана. Соци,

че не оспорва, че на 21.08.2021г. между страните е сключен Договор за паричен заем Кредирект № ***при ГЛП 40.05% и ГПР 48.19%, че по силата на договора ищецът е получил в заем сумата от 600лв, заемните средства са предоставени на потребителя съобразно посочените в договора условия. Счита, че възнаградителната лихва не е нищожна, а дължима. Към момента на сключване на процесния договор в действащото законодателство не е предвидена горна граница на размера на възнаградителната лихва по договорите за заем. При уговарянето на същата страните са ограничени единствено от принципа, залегнал в чл.9 5 ЗЗД, според който могат свободно да определят съдържанието на договора, доколкото то не противоречи на повелителните норми на закона и на добрите нрави. В разглеждания договор за потребителски кредит е посочен фиксиран размер на годишната договорна лихва - 40.05%. Доколкото този размер е фиксиран не е необходимо посочването на периодите, условията и процедурите за промяна на лихвения процент, в погасителния план е посочен размера на лихвата и сумата, която трябва да се върне от заемателя. Следва да се съобрази и обстоятелството, че в разглеждания случай уговореният лихвен процент е в рамките на пределите, установени в чл.19, ал.4 от ЗПК - до пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на МС на Р България (50%). Същият е обвързан от разходите, които финансовата институция прави, с риска, който носи, както и с размера на добросъвестно очакваната от сделката печалба. Преценката относно валидността на уговорения лихвен процент е обвързана с краткия срок на сключения договор - от 21.08.2021г. до 21.11.2022г., в рамките на който заетата сума следва да бъде върната. Също така се касае за поначало необезпечен кредит. Налице е пълна яснота за заемателя относно финансовата тежест, която поема чрез сключването на оспорения договор за заем, като е обезпечена възможността да извърши обоснована преценка относно общия размер на задължението, което произтича от договора за заем. В разглеждания случай уговореният лихвен процент е в рамките на пределите, установени в чл.19, ал.4 от ЗПК - до пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на МС на Р България (50 %). С оглед на гореизложеното, не се установява противоречие на договорната лихва с добрите нрави. Счита, че неустойката не попада в общите разходи по кредита и не може да се вземе предвид при изчисляване на ГПР. Оттук следва, че

неустойката не следва да се калкулира в посочения размер на ГПР и същата не може да се приравнява на лихвата, тъй като според уговореното между страните, тя няма такава функция. Освен това, ГПР трябва да се изчисли в момента на сключване на кредитния договор, като информирането на потребителите относно общия разход по кредита под формата на процент, изчислен съгласно единната математическа формула, има съществено значение и позволява на потребителя да прецени обхвата на своето задължение /в този смисъл Определение на СЕС от 16 ноември 2010 г. по дело C-76/10, т. 69 и т. 701. В случая, към момента, в който договорът за потребителски кредит е сключен, предвидената в договора неустойка не се дължи, тъй като нейната изискуемост настъпва при неизпълнение на посочените в договора задължения от страна на потребителя. Сочи, че непосочването на неустойка в ГПР не е само необходимо, а се явява б задължително условие, за да бъдат изпълнени изискванията на ЗПК, относно правилното изчисляване на годишния процент на разходите по кредита. Твърди, че в случай, че съдът приеме, че уговорената клауза за неустойка се явява нищожна, то би следвало да прогласи само нея за нищожна, а не целия договор за заем. Така съгласно чл.26, ал.1 във вр. с ал.4 от ЗЗД в тази си част договора се счита, че не е породил действие, а нищожността на тази клауза е пречка за възникване на задължение по нея.

Съдът приема, че предявеният иск намира правното си основание в чл.55, ал.1, предл.1-во от ЗЗД.

За успешното му провеждане ищецът следва да установи по несъмнен начин в условията на пълно и главно доказване, че е престирали процесните суми в полза на ответника без основание в претендирания размер. В тежест на ответника е да проведе насрещно доказване по тези факти, както и да докаже, че е получил търсената сума на валидно и годно правно основание, а при установяване на горното от ищеца – да докаже, че е върнал на ищеца претендираната сума. В конкретния случай не се оспорва наличието на възникнало договорно отношение между страните по повод предоставяне на паричен заем от страна на ответника в полза на ищеца, като това се установява и от представеното копие от договора, което не е оспорено. Липсва спор и относно това, че ищецът е заплатил в полза на ответника сумата в общ размер на 933лв. от които ищецът е погасил задължението си за главница в размер на 600лв., лихва в размер на 60,09лв. за периода

21.08.2021г. до 29.11.2021г. и 272,91лв. неустойка, начислена съгласно погасителния план за периода 21.08.2021г. до 29.11.2021г.

От договора се установява, че съгласно същия на ответника е предоставена в заем сумата от 600 лева като е договорено, че годишната лихва за ползване на кредита е в размер на 40.05%.

Съгласно съдържанието на чл.6 от договора заемателят се задължава в срок от три дни от усвояването на заема да представи обезпечение по начин и ред предвидени в чл.33 от ОУ на ответника, като при неизпълнение същият дължи заплащане на неустойка в размер на 1 008.22лв. видно от посочения в договора погасителен план неустойката по чл.6 е начислена още с подписването на договора.

Процесният договор за кредит е потребителски, поради което същият попада в определението на чл. 9 от Закона за потребителския кредит. Сключен е при действието на ЗПК, с оглед на което нормите му следва да бъдат съобразени служебно от съда. Разпоредбите на ЗЗП, уреждащи материята за неравноправния характер на клаузите в потребителските кредити, са повелителни, поради което тяхното приложение съдът следи служебно. В този смисъл са и постановките на ТР № 1/2013г. ОСГТК на ВКС. По отношение договореното между страните, в сключения между тях договор от 21.08.2021г., относно предоставянето на обезпечение като в случай, че не изпълни горепосоченото задължение, дължи неустойка в размер на 1 008.22лв., съдът намира от правна страна следното: Член 16 от ЗПК предвижда императивно задължение на кредиторът да оцени кредитоспособността на потребителя преди да предостави кредит на последния. Претендираното вземане за неустойка, произтича от клауза на договора за кредит, съгласно която неустойка се дължи, в случай, че заемателят (т.е. потребителят) не предостави обезпечение на задълженията си посредством банкова гаранция или поръчител, отговарящ на точно определени изисквания, разписани в Общите условия. Съдът намира, че такава клауза прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция (цедент на процесното вземане) за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. Неустойката за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с

претърпени вреди от неизпълнение на главното задължение на потребителя за връщане на заетата сума, излиза извън присъщите си функции и цели само и единствено да постигане неоснователно обогатяване, поради клаузата предвиждаща заплащане на дължимата неустойка се явява нищожна поради накърняване на добрите нрави. Предвид изложеното направеното възражение досежно дължимостта на неустойката се явява основателно. Твърдението за нищожност на процесната клауза от договора е въведено с възражение, поради което по него съдът следва да се произнесе само в мотивите на решението, но не и в диспозитивната му част. Съдът не следва да излага допълнителни мотиви и по останалите възражения за нищожност, доколкото разглеждането на същите е при условията на евентуалност, съобразно гореизложените мотиви, а и не може една договорна клауза да е нищожна на повече от едно основания. В този смисъл решение №198/10.08.2015г., Четвърто гражданско отделение, гр.д. №5252 по описа за 2014г. на ВКС. От гореизложеното следва, че процесната клауза не поражда права и задължения за страните, поради което сумите, заплатени от настоящия ищец в изпълнение на задълженията за заплащане на неустойка поради непредставяне на обезпечение, са били недължимо платени от страна на ищеца като престирани при начална липса на основание.

С оглед гореизложените мотиви, съдът приема за доказан фактът, че ищецът е заплатил сума възлизаща на 272.91лв. и представляваща част от определена неустойка по договора за кредит в размер на 1 008.22лв. С оглед гореизложените мотиви и при съобразяване, че клаузата предвиждаща заплащането на неустойката за непредставяне на обезпечение е нищожна, както и при съобразяване погасителният план към договора за заем, и приетият за доказан факт, че ищеца е заплатил процесната част от договорената неустойка, следва изводът, че същата подлежи на връщане, тъй като е заплатена при изначална липса на основание.

Предвид извода за основателност на претенцията, направеното искане и представените доказателства ответното дружество следва да бъде осъдено да заплати в полза на ищеца направените от него разноски в размер на 450лв.

Воден от гореизложеното, съдът :

РЕШИ:

ОСЪЖДА *** със седалище и адрес на управление: град *** да заплати на В. П. С. ЕГН***** от г*** сумата от 272.91лв., представляваща сбор от платени без основание вноски за неустойка за непредставено обезпечение по договор за паричен заем №***/21.08.2021г., сключен между страните, ведно със законната лихва върху горепосочената сума, считано от 18.09.2023г. до окончателното изплащане на сумата, на основание чл. 55, ал.1, предл.1 ЗЗД.

ОСЪЖДА ***, със седалище и адрес на управление: град ***да заплати на В. П. С. ЕГН***** от гр.Варна, *** сумата от 450лв., представляващи сторени разноси, на осн.чл.78, ал.1 от ГПК.

Решението подлежи на обжалване в двуседмичен срок от връчването му на страните пред Окръжен съд, град Варна.

Съдия при Районен съд – Варна: _____